

Socializem po avstrijsko

Po poročilu koroškega socialističnega glasila »Kärntner Tageszeitung«, ki ga kot poseben dopis povzema tudi socialistična »Die Presse«, je namestnik koroškega deželnega glavarja Suchanek izjavil, da je koroški del avstrijske socialistične stranke sedaj pripravljen pristati na ugotavljanje slovenske manjšine na Koroškem. Koroška SPÖ da je do sedaj upoštevala bojazen koroških Slovencev, da bi ugotavljanje manjšine privedlo do represalij. Ker pa so se slovenske občinske liste na zadnjih volitvah dobro odrezale, naj bi sedaj ta razlog imel komaj še kako veljavo. Tako naj bi bilo možno, da bi koroška SPÖ ugotavljanje sprejela, če bi bilo urejeno na zvezni ravni.

Koroška SPÖ se tudi preko posebnega odbora (Sima, Schober, Aussenwinkler, Wagner) pogaja s FPÖ (liberalci, slovenski javnosti znani kot najbolj nacionalistični ali tudi nacistični, op. p.), za zasedbo 42 županskih mest, za katere socialisti niso dobili potrebne večine.

Ne moremo si predstavljati, po kakih socialističnih načelih se lahko socialisti povezujejo z nasprotno skrajnostjo, z desničarskimi liberalci, da lahko ostane še kaj od socializma. Liberalci so najbolj divji v zahtevi po ugotavljanju slovenske manjšine na Koroškem. Toda če se posev nasprotna pola tako dobro skladata in povezujeta, nastane sploh vprašanje, ali je med njima še kaka razlika v črkah naslovov, kajti v vsebini je očitno ni.

Koroški Slovenci, avstrijska državna pogodba in še kaj, postajajo očitno predmet avstrijske levodesne ali mogoče desnoleve kravje kupčije, štiri velesile, podpisnice in garanti državne pogodbe, pa se odgovornosti otesajo. Sklicevanje na avstrijsko zvezno zakonodajno raven seveda koroške SPÖ ne opere; pred kratkim smo doživeli, kako se na zvezni ravni sprejeti zakoni v Avstriji izvajajo.

Lahko kar verjamemo, da bi ugotavljanje manjšine diskretno in objektivno izvedli, že tako, da bi svetu pokazali demokratično masko in ne nazadnje zaradi avstrijskega generalnega tajnika Waldheima v OZN. S tem očitno javno priznavajo izkrivljenost in popačenost ljudskih štetij. Toda potem, ko bi bila parada enkrat mimo, bi se vse, kar leze in gre, potrudilo, da bi koroški Slovenci v nekaj letih prijazno ali brutalno izginili.

Kakor so se zahrbtni naklepi Slovincem že dolgo znanih sil še zmeraj izjalovili, se tudi tokrat postavlja vprašanje, ki ga velikonemške nacionalne sile očitno spregledujejo: vprašanje, če bodo koroški Slovenci, in ne le oni, vsi Slovenci v zamejstvu, matični deželi in zdomstvu to še dolgo mirno prenašali.

S. K.

Nekaj več vedrine na političnem nebu

V noči od 2. na 3. april je bil dosežen na ministrstvu za delo v Rimu, na posredovanje ministra Coppa, sporazum med sindikati kovinarjev in strojnikov in zasebnimi podjetji te stroke. Pogajanja so trajala pol leta, med stavkami in demonstracijami, in so bila večkrat pretrgana zaradi nepopustljivosti na obeh straneh. Reševal jih je minister za delo. Po doseženem sporazumu, ki pa ga bodo morali potrditi še delavci na svojih shodih in tudi Zveza industrijcev kovinsko-strojne stroke, bodo prejeli vsi delavci in nameščenci kovinskih industrij po 16.000 lir več mesečno. Delavci in nameščenci ne bodo več obravnavani v podjetjih kot dve ekonomsko različni plasti in poleg tega bo za določeno kategorijo kovinarjev (v železarnah) skrčen tedenski urnik na 39 ur namesto 40 in sicer tako, da bodo imeli vsaka dva meseca po en prost dan.

Pri tem je treba pripomniti, da so bile plače kovinarjev in strojnikov v resnici zelo nizke za to težko in nevarno delo, pri katerem se pogosto dogajajo smrtne nesreče in hude poškodbe. Italijanski kovinarji in strojniki zaslužijo približno četrtno manj kot njihovi kolegi v Nemčiji, okrog 900 lir na delovno uro, v Nemčiji pa 1200 lir, cesar pa niso krivi toliko industrijci kot pa prevelike socialne dajatve. Na vsakih 100 lir, ki jih dobi kovinar v Italiji, plača delodajalec še 95 več za socialne dajatve, v Nemčiji le 45, v Franciji 65, v Angliji pa celo le 19. Razlika gre tam seveda v veliki meri v prid plač.

Kovinarji so si priborili tudi razne pridobitve v pogledu dopusta in pravice do bolj proste kulturne dejavnosti in študija. Zdaj bo treba izdelati delovne pogodbe za posamezna podjetja, kar bo seveda še trajalo nekaj časa in tudi ne bo šlo brez pretresov in napetosti. Toda na splošno se lahko reče — to potrjujejo izjave zainteresiranih kot tudi komentarji v italijanskih

dnevnikih — da je prinesel ta sporazum nekoliko jasnine v oblačno italijansko politično-socialno vreme.

Prevelik optimizem pa seveda ni upravičen. Vse preveč je še nerešenih socialnih in gospodarskih, pa tudi političnih in drugih problemov. Delo za reforme se vleče po polzevo, pri čemer je težko dati krivdo eni sami strani. Morali bi jo enakomerno porazdeliti na vse strani, tudi na tiste, ki postavljajo vedno maksimalne zahteve, o katerih sami vedo, da so neuresničljive, a prihajajo z njimi na dan zaradi demagogije. Pri glasovanju v parlamentu o predlogih, ki bi pomenili delno izboljšanje, pa vedno glasujejo proti in tako tudi delne reforme preprečijo. V tem se vedno znajdejo kot zavezniki skupaj skrajneži z leve in desne. Taka demagogija skrajne leve in desne vedno bolj stopnjuje politične in socialne napetosti v državi, k čemur prispevata svoje nejasnost in neodločnost nekaterih plasti vladne krščansko-demokratske stranke, v kateri je vse preveč častihlepnih osebnosti, ki bi hotele igrati na dva ali tri klavirje hkrati in si pustili vsa vrata odprta za kakršnekoli politične compromise, in pa zaslepljenost socialistične stranke, ki se ne more priboriti do konkretne odgovornosti za vodstvo zadev v državi s sodelovanjem v vladi. Rajši sanja o alternativni vladanja s komunisti, pri tem pa gleda, kako drsi vsa vladna politika vedno bolj proti desni sredini. Toda nekega dne lahko po krivdi socialistične bojzani pred angažiranjem v aktivno vladno soodgovornost to drsenje na desno preseže kritično točko in prevesi vso državo preveč na desno.

Prav zaradi te bojzani je vzbudil Tanassijev predlog za sondiranje pri socialistični stranki tako pozornost na vseh straneh in še vedno vzbuja odmeve v tisku. Če bi ga socialisti sprejeli in ostali konkretni, bi to še bolj razvedrilo italijansko politično nebo.

Tito napovedal nov udarec po nasprotnikih

Jugoslovanski predsednik Tito in njegova žena sta te dni obiskala osrednjo Srbijo. V torek je imel Tito v mestu Kraljevo govor pred več tisočglavo množico, ki se je zbrala pred hotelom »Turist«, s katerega balkona je govoril. V govoru je napovedal še ostrejši udarec po sovražnikih v tujini in po domačih nasprotnikih. Rekel je med drugim:

»Jugoslavija je na prepihu, kar se pokaže zlasti v zvezi z nadaljnjim razvojem naše socialistične samoupravne družbe. In ko smo se zdaj, zlasti zadnje leto, odločili za zelo oster kurz, da bi odpravili če že ne pri priči vsega, vsaj tisto, kar nas najbolj moti, največje anomalije, ki so v naši družbi povzročale veliko škode, so se zunaj, zlasti na Zahodu, ponovno začele oglašati sile, ki so proti nam. Te sile zganjajo propagando, da naša država razpada, menda zaradi tega, ker stopamo na prste ničvrednejem in ker odstranjujemo nekatere vodite-

lje, ki niso bili sposobni, da bi doumeli potrebe in bistvo odnosov v naši družbi, ki svoji nalogi niso bili kos; skratka zaradi tega, ker hočemo, da bo delavski razred poglaviti dejavnik našega družbenega razvoja... Naš delavski razred ne sme biti več v položaju, v kakršnem je bil, ko so mimo njega kakor da bi šlo za mezdne delavce, počenjali velike reči, ki niso bile nič prida, povrh pa so posegale v interese delavskega razreda. Z ustavnimi dopolnili in našimi ukrepi z vsem tistim, kar zveza komunistov kot vodilna idejnopolitična sila države zdaj dela, si prizadevamo, da bi bil delavski razred navzoč na vseh področjih našega družbenega razvoja, da bi imel, kadarkoli gre za njegove interese, pravico reči — ja ali ne... V tem pogledu smo šele na začetku. Veliko reči še moramo odpraviti. Zaradi tega sem prišel k vam... To pomeni, prišel je

(nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRSTA

• NEDELJA, 8. aprila, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Mendelssohn - Bartholdy: Godalni kvartet št. 1. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Rdeči lev«. Po povesti Leopolda Suhadolčana napisala Deza Kraševac. Drugi del. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Staro in novo v zabavni glasbi predstavlja Naša gospa. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30 - 15.30 Glasba po željah. 15.30 »Grde ženske«. Drama, napisal Achille Saitta, prevedel Mirko Javornik. RO. Režira Jože Peterlin. 17.30 Šport in glasba. 18.30 Popoldanski koncert. 19.15 Poje Jacques Brel. 19.25 Kratka zgodovina italijanske popevke. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.20 Zabavna glasba.

• PONEDELJEK, 9. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »Po stopinjah Marca Pola«. 12.00 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole — ponovitev). 18.50 Primož Ramovš: Koncert za violino, violi in orkester. Violinist Dejan Bravničar, violinist Srečko Zalokar. Orkester Slov. filharmonije vodi Oskar Danon. 19.10 Odvetnik za vsakogar, pravna, socialna in davčna posvetovalnica. 19.20 Jazz. 20.00 športna tribuna. 20.30 Slovenski razgledi: Srečanja - Naša dežela v delih Simona Rutarja - Sopranistka Ileana Bratuž-Kacjan in pianist Andrej Jarc izvajata samospeve Benjamina Ipavca - Slovenski ansambli in zbori. 22.10 Zabavna glasba.

• TOREK, 10. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Saksofonist King Curtis ter Santi Latora na elektronskih orglah. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 18.45 Glasbena beležnica. 19.10 Znanstveniki na univerzi: Aleš Lokar. 19.20 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 šport. 20.35 Rossini: »Mojzes«, opera. V odmoru (21.30) »Pogled za kulise« (Dušan Pertot). 22.10 Zabavna glasba.

• SREDA, 11. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol) »Rišimo skupaj!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Klavirski duo Kurt Bauer-Heidi Bung. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 šport. 20.35 Simfonični koncert. V odmoru (21.20) Za vašo knjižno polico. 22.05 Zabavna glasba.

• ČETRTEK, 12. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Skladatelj Mario Montico (Piero Pezzé). 19.10 Kristusov lik: »Kristus duhovnik, prerok in kralj«. (Domenico Grasso). 19.30 Za najmlajše: Pisani balončki. 20.00 šport. 20.35 »Dva brgova«. Drama v treh dejanjih, napisal Anton Leskovec. RO. Režira Jože Peterlin. 22.20 Zabavna glasba.

• PETEK, 13. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol) »Pod Sv. Višarjami«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol — ponovitev). 18.50 Sodobni slovenski skladatelji. Dane Škerl: Tretja simfonija. 19.10 Liki iz naše preteklosti »Marija Skrinjarjeva«. (Lelja Rehar). 19.20 Zbori in folklor. 20.00 šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.30 V plesnem koraku. 22.05 Zabavna glasba.

• SOBOTA, 14. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.40 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Basist Ivan Sancin pianistka Neva Merlak Corrado. Samospevi Josipa Michla, Karla Pahorja in Rada Simonitija. 18.45 Poker orkestrov. 19.10 Pod farnim zvonom cerkve pri Sveti Barbari. 19.40 Revija zborovskega petja. 20.00 šport. 20.30 Teden v Italiji. 20.45 »Klik-klak«. 21.05 Ritmični orkester RAI iz Rima. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Zabavna glasba.

Tito napovedal nov udarec po nasprotnikih

(Nadaljevanje s 1. strani)

skrajni čas, da odpravimo tisto, kar razburja naše ljudstvo, našega delovnega človeka...«

Po ploskanju množice je Tito nadaljeval, da nekaterim zunaj na Zahodu jugoslovanska samoupravna družbena ureditev ni po volji. Ni jim všeč Jugoslavija, ki pa ima, kot je zatrdil, velikanski ugled po vsem svetu, zlasti pa med narodi, ki še vedno trpe zaradi nerazvitosti. »Toda ne bomo jim dovolili, da bi nas motili tukaj, na naši zemlji,« je rekel Tito. »Ta njihova propaganda bo hitro izpuhtela. Ti ljudje govorijo, kot sem rekel, da se pričamo med sabo in da kot država razpadamo. In to zaradi tega, ker smo udarili po nacionalistih, ki so pri nas v bistvu skromna sila. Toda tiste zunaj je to motilo, ker so pričakovali, da bomo nekega dne razpadli... Ni jim torej prav, da se konsolidiramo, da gremo še hitreje kot doslej naprej. Upali so, da bo naša država ob nekakšni lažni demokraciji znotraj idejno in politično razpadala, da bo zmagal nekakšen liberalizem, da bo lahko vsakdo delal po svoji glavi, kar se mu bo zljubilo, in vse to na račun delavskega razreda. Poskušajo nas torej z vsemi sredstvi ovirati v naših prizadevanjih, da bi uresničili, ker smo si zamislili, ne samo v dopolnilih in pismu, temveč sploh — v prizadevanjih, da bi pospešili družbeni razvoj pri nas, da bi našemu delovnemu človeku ustvarili boljše življenjske razmere, vredne proizvajalca, delavca. Vidite, to jim je trn v peti. Vendar vam rečem, da je vse to pisarjenje, vse to napadanje bob ob steno. Tistih, ki nas napadajo, ni ravno veliko. Ampak so. Na žalost imajo pomagače tudi v našem okolju. Toda takšnim bomo preprečili delovanje...«

Tito je končal z besedami, da danes marsikdo govori, da je Jugoslavija heterogena. Toda hetero-

gena je po naradnostih zaradi tega, ker so bili nekoč nekateri pod enim osvajalcem, drugi pod drugim, tako da so se razvijali v različnih razmerah in tako naprej. »Toda zdaj si prizadevamo — je zaključil — da bi odpravili tisto, kar nas je v preteklosti razdvajalo, da bi s šestimi republikami, petimi narodi in s še več narodnostmi zgradili enotno socialistično skupnost, družbo, ki bo sposobna za življenje, ki bo deležna spoštovanja, ki bo znala obvarovati tisto, za kar smo v osvobodilni vojni toliko žrtvovali.«

Iz Avstralije poročajo, da so tam aretirali 12 Hrvatov, obtoženih terorizma. Pri enem so našli menda letak, ki je pozival na atentate na jugoslovanske diplomatske predstavnike. Morda se to nanaša tudi na grožnje predsedniku jugoslovanske vlade Bijediću, ki je bil pred kratkim na obisku v Avstraliji, da je tamkajšnjo vlado opozoril na delovanje ustaških teroristov.

SREČANJE SZDL S SLOVENSKO SKUPNOSTJO

V okviru srečanj z različnimi političnimi organizacijami je Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije povabila na obisk odposlanstvo Slovenske skupnosti iz Trsta. V odposlanstvu SZDL Slovenije so bili poleg predsednika Mitje Ribičiča še Jože Hartman in Tone Fajfar, v delegaciji Slovenske skupnosti pa predsednik Zorko Harej ter člana izvršnega odbora Drago Legiša in Drago Štoka.

Med razgovorom so bila na dnevnem redu vprašanja slovenske narodne skupnosti v Italiji ter odnosi med obema organizacijama.

Odposlanstvo Slovenske skupnosti je povabilo predstavnike SZDL Slovenije na vrnitev obiska v Trstu.

Mihec in Jakec se menita, kako se ljudem nič več ne ljubi

— Čuj, Mihec, ma znaš, de smo forte živi! Tle grejo vse sort prirelitev ana za drugo al ana vrh druge. Jn koncerti, jn proslave, jn gostovanja, jn dan žena, jn primorska poje, jn

okrogle mize jn vse sorte. Jn tu gre kar naprej jn na revaš nanka vse videt jn slišat.

— Prou res je. Jn pole deni h temi še rškiatuto jn partide od nogometa jn pole še filme na vrh. Res jemamo veselie skori čez glavo.

— Ma meni se zdi dobro, de so naši ledje taku aktivni. Ke dokler bomo kej migali bo pomenlo, de smo živi. Zatu ke samo mrtvi ne migajo neč.

— Ja, je res. Ma meni se zdi, de so marsikeje ledje že namalo presiti vseh sort zabav. Glih taku ku tisti, ke dosti žre jn se pole vsega dobrega prenajej jn pole ne zna več, kej be jeu jn se zmišlava vse sorte. Ku, denmo reč, pr filmi. Tisteh filmov od Indijancou smo siti; filmov od razbojnikov jn detektivov smo tudi siti. Tistih filmov od revolverjev jn konjev z divjega zahoda smo tudi siti. Filmu od vojske tudi ne vlečejo več.

— Meni se še narbol dopadejo kašni filmi od žvali al pej od življenja pod murjem. Ma jeh je malo.

— Ma za tašno robo ni dosti zanimanja. Jn taku delajo danes režiserji samo nekšne filme seksus. Samo kašne nage babe jn ke se valjajo po posli ses svojmi ljubčki. Jn kažejo ledem,

kašne reči se lahko uganja pr tašneh prložnosteh.

— Ma narlepše je pej tu, de kritiki tašne filme razlagajo ku ano umetnost. Ku de so tu ane psihološke študije, ane živčne sprostitve, ane zadrege modernega človeka u velikem mesti. Jn pole ke si vse te kunštne razlage prebrou jn greš gledat tašen film, pej videš eno ret.

— Znaš, morbet delajo tašne filme zastran tega, ke so ledje tudi praktičnega seksualnega udejstvovanja siti jn rajši tašne stvari gledajo? Kaku je denmo reč, pr športi? Športnikov je na sveti na milijone. Ma kašneh? Tašneh, ke kupjejo vstopnico za gledat, kaku drugi cebajo balo al pej ke si plača kafe, de gleda tisto cebanje po televiziji in zraven še napiše ano ške-dino za totokalčo. Videš, tu so športniki, ke ne morejo jet nanka na stran, zatu ke samo sedijo.

— Ja, ja. Jest sm slišou, de u Parizi jemajo ane zaprte hiše, kamer ke se ti lahko postrežeš s kašno lepo babo. Jn nanka ne plačaš neč. Plačajo tisti, ke gledajo tvojo zabavo skuzi luken-ce u zidi, ke so okuli jn okuli tiste kamre. Videš, tu če reč, de se ledem prou neč več ne ljubi, prou nobena, še taku lušna fadiga ne.

— Ja, pole kaku češ, de boš dobu delavca za kej prekopat? Sej še tle v Trsti, če čemo ki skopat an kanau za kašne kable al razbit an zid, moremo poklicat Srbe. Boš vidu, bo še pršlo taku, de bo kašen fin gospud, kadar ga bo žena tela kej zapelevat, de bo poklicau kašnega Srba jn mu bo reku: dej jo kontenirat ti, ti dam pettaužen na uro, ke mene se prou ne da. Grem rajše gledat film.

— Postaumo reč Zadnji tango.

Egidij Vršaj:

Gospodarstvo Jugoslavije in monetarna vprašanja

Monetarna politika ostaja dalje šibka točka jugoslovanskega gospodarstva. Inflacijski razvoj v prvih povojnih letih z velikimi vojaškimi izdatki, s težko birokracijo, z ogromnimi nekritičnimi investicijami, z zadolževanjem v tujini ter s precej neodgovorno denarno emisijo je pustil dedno obremenjenost, katero bo treba zdraviti še dolga leta.

Tembolj razveseljiva je zaradi tega ugotovitev nekega uglednega gospodarskega komentatorja v ljubljanskem Delu, da je v Jugoslaviji v zadnjem času opaziti podvojeno intenzivnost študija temeljnih monetarnih vprašanj. Pristojni krogi se zavedajo, da kljub obsežnim stabilizacijskim ukrepom inflacijski pojavi niso popustili ter tudi zamrznitve cen in osebnih dohodkov ne prinašajo pričakovanega učinka na gibanje cen.

V tej zvezi je zanimivo, da so povabili na obisk v Jugoslavijo enega najbolj znanih ameriških monetarnih strokovnjakov Milтона Friedmana, ki je profesor na vseučilišču v Čikagu ter je tvorec nove kvantitativne denarne teorije. Friedman ima precejšen vpliv na boj proti inflaciji v Združenih državah. V Beograd je dopotoval kot gost Inštituta za ekonomiko investicij. Narodne banke ter Združenja bank Jugoslavije. Ob udeležbi številnih ekonomskih strokovnjakov je Friedman v prostorih Narodne banke predaval o aktualnih monetarnih vprašanjih.

Monetarni potres v svetu je imel seveda posledice tudi za Jugoslavijo ter je to nadaljnji razlog, zakaj so se tako oblasti kot ekonomisti resno spoprijeli s proučevanjem te problematike. Z devalvacijo dolarja in nekaterih drugih valut je bilo prizadetih približno 61 odstotkov jugoslovanskega izvoza. Podobno je bil prizadet turizem, ker je na primer v Italiji — od koder prihaja dosti turistov v Jugoslavijo — padla vrednost lire. Jugoslovanska vlada je zaradi tega februarja razvrednotila dinar za deset odstotkov, to je za enak odstotek, kot je bil spremenjen menjalni tečaj dolarja. Tečaj med dolarjem in dinarjem je tako ostal nespremenjen, to je 17 dinarjev za dolar. Vendar je bil dinar že leta 1971 dvakrat razvrednoten in sicer januarja za 16,66 odstotka v razmerju z dolarjem ter decembra za 18,73 odstotka v razmerju z zlato.

Devalvacija dinarja naj bi spodbujala jugoslovanski izvoz. Ta ukrep je pravilen samo v določenih okoliščinah, če se namreč cene izvoženega blaga kljub razvrednotenju valute ne dvignejo zaradi podražitve uvoza in galopiranja notranje inflacije. Devalvacija ima dalje še eno veliko pomanjkljivost. Povečuje namreč breme tujih dolgov, ki so postala za Jugoslavijo zdaj še težja.

Mesečna odplačila se zdaj vrtijo okrog sto milijonov dolarjev. Jugoslavija je bila leta 1969 zadolžena v tujini za 2,1 milijarde dolarjev, leta 1970 za 2,3 milijarde, leta 1971 za 3,2 milijarde in lani že za 3,6 milijarde dolarjev. Iz vsega tega sledi, kako so devalvacije vse kaj drugega kot čarovna palica za reševanje izvoza in valutnih težav.

Zaradi raznih omejitvenih ukrepov se je zunanjetrgovinska bilanca Jugoslavije lani precej popravila: izvoz je napredoval za 18 odstotkov in uvoz je padel za 5 odstotkov. Vendar je bil dosežen dosti trdnjši in trajnejši uspeh pri neblagovnih postavkah plačilne bilance. Ne-

blagovni devizni priliv je znašal 1,8 milijarde dolarjev. Glavno zaslugo imajo jugoslovanski delavci v tujini, katerih je približno en milijon ter so poslali domov deviz za 943 milijonov dolarjev. Ta vsota presega za več kot dvakrat dohodke od turizma, ki so dosegli 460 milijonov dolarjev. Neblagovni devizni odliv iz države pa je znašal lani 727 milijonov dolarjev. Po zaslugi jugoslovanskih delavcev in tujih turistov je tako imela jugoslovanska plačilna bilanca s tujino v letu 1972 prvič presežek 300 milijonov dolarjev. Še leta 1971 se je plačilna bilanca zaključila s primanjkljajem 360 milijonov dolarjev. Devizne rezerve Jugoslavije so se letošnjega februarja povzpele na 990 milijonov dolarjev ali skoraj na eno milijardo.

To je vsekakor lep napredek, vendar za konvertibilnost dinarja in učinkovito vključitev Jugoslavije v mednarodno delitev dela še ne zadošča. Za konvertibilnost dinarja je že zdaj — vsaj po globalni oceni — potrebnih vsaj pol drugo milijardo dolarjev in ta vsota bo stalno težila k naraščanju. Zaradi tega so tudi v Jugoslaviji ponovno odložili odprtje devizne borze, ki bi morala začeti z delovanjem že 1. januarja. Zdaj nekako obljublajo začetek za maj, a je vsa stvar takorekoč še »v naročju bogov«.

V kakšni smeri je treba iskati rešitve? Brez dvoma je ena izmed magistralnih cest, ki vodijo do razrešitve jugoslovanske gospodarske in monetarne problematike, tista, katero je nakazal pred kratkim v znanem intervjuju zvezni finančni minister Janko Smole. »Bolj se moramo — je dejal — usmeriti na skupne naložbe s tujimi partnerji, da prevzamejo nase tudi del rizika, na primer glede prodaje v svoji deželi ali na tretjih tržiščih. Take skupne naložbe bi bile izredno pomembne za hitrejšo obogatitev naše proizvodnje. To je zdaj olajšano, ker imamo z nekaterimi državami pogodbe, po katerih država jamči za zasebne naložbe v Jugoslaviji proti tako imenovanim nekomercialnim rizikom, med katerimi so tudi valutne. Ta-

ko pogodbo imamo na primer že z Združenimi državami, dogovarjamo pa se s Francijo in še z nekaterimi drugimi deželami.«

Dodati je treba, da tuje partnerje za sodelovanje z jugoslovanskimi podjetji zanima ne samo stabilnost jugoslovanskega gospodarstva, marveč tudi stabilnost ukrepov jugoslovanskih oblasti. Nujno je treba odpraviti zmedo, katero omenja londonski Times.

»Od znotraj — piše ugledni britanski list — vidijo ljudje zmeden položaj, ki ga oblasti poskušajo obvladati s številnimi ukrepi. Po mnenju nekega opazovalca v Jugoslaviji je skoraj nemogoče nekaj trditi o jugoslovanskem gospodarstvu in pričakovati, da bo tisto obveljalo 24 ur.«

Za zaključek naj omenimo še zadnje zasedanje jugoslovansko-italijanske mešane komisije za trgovinske izmenjave. V Beogradu so te dni podpisali protokol za trgovino v letu 1973. Poudarili so potrebo po razširitvi industrijske kooperacije med podjetji ter po njihovem skupnem nastopanju na tretjih tržiščih.

Italijansko in jugoslovansko odposlanstvo sta na beograjskem zasedanju ugotovili korist, katero prinaša uveljavljanje splošne sheme carinskih preferencialov, zlasti tistih, ki se nanašajo na razvoj in razširitev jugoslovanskega izvoza industrijskih izdelkov v Italijo. Govorili so tudi o možnostih za industrijsko kooperacijo v kmetijstvu, predvsem v živinoreji, ter o pridelovanju žit. V obojestransko korist bi bilo, ko bi položili temelje za stabilno proizvodnjo in prodajo tradicionalnih jugoslovanskih proizvodov na italijanskem tržišču.

Sporazumeli so se glede vprašanj, ki bodo predmet pogajanj za sklenitev novega nepreferencialnega trgovinskega sporazuma med Jugoslavijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo.

Končno so v Beogradu obravnavali trgovino na obmejnem področju med Italijo in Jugoslavijo. Ustanovili so komisijo strokovnjakov za maloobmejno trgovino, ki bo imela prvo sejo aprila. Komisija bo razpravljala o povečanju teh izmenjav ter o spremembi blagovnih list, da bodo bolj ustrezale potrebam obmejnega prebivalstva.

Zborovanje o ogroženih jezikih in kulturah v Algheru

Mednarodna zveza za obrambo ogroženih jezikov in kultur, ki je pri Slovencih že zelo znana, saj se je zavzela že večkrat tudi za naše manjšine, bo priredila med velikonočnimi počitnicami in sicer 20. in 21. t.m. (velikonočni petek in sobota) zborovanje v Algheru na Sardiniji. Na njem bodo obravnavali delo te mednarodne organizacije po zborovanju v Gorici, položaj katalonskega jezika v Algheru, zaščito sardinskega jezika, državno in deželno

menjeno zborovanje. Posamezna soba stane 3.500 lir. Telefonska številka hotela je 99006. Na Sardinijo se pride po morskem ali letalski poti s trajektnimi ladjami (tudi za avte) dnevno iz Civitavecchia, odhod ob 18.20, prihod v Olbio ob sedmih naslednjega dne, in iz Genove, odhod ob 19. in prihod v Porto Torres ob 8. zjutraj. Letalska zveza je dnevna z italijšča Linete v Milanu, odhod ob 12.10, prihod v Alghero ob 14.25. Letalska zveza je tudi iz Rima, Leonardo da Vinci, odhod ob 16.15, prihod ob 17.20, dnevno.

V torek, 3. t.m., je v Kulturnem domu v Trstu nastopila baletno-folklorna skupina osnovne šole »Ljubljana-Vič«. O tej zanimivi prireditvi, ki je bila namenjena šolski mladini, bodo obširno poročali prihodnjič.

zakonodajo za zaščito jezikovnih manjšin, izmenjavo informacij in predloge za izboljšanje dela mednarodnega odbora. Zborovanje se bo začelo ob 10. uri 20. t.m.

Prijavitvi se je treba hitro na naslov Albergo »La Margherita«, Via Sassari 14, Alghero, ali Azienda Autonoma di Soggiorno, Largo Porta Terra, pri čemer je omeniti, da gre za o-

V nedeljo 8. aprila 1973 ob 17. uri bo v Finžgarjevem domu na Opčinah

TEKMOVANJE IZ VEROUČNE SNOVI

Tekmovali bodo otroci openske osnovne šole ob sodelovanju ansambla Galebi.

Nagrade so prispevali:

Uredništvo »Družine« — Ljubljana

Mohorjeva družba — Celje

Uredništvo »Mavrice« — Ljubljana

Trgovina Fortunat — Trst

Prisrčno vabljeni!

Drago Štoka o obisku v Belgiji

Deželni svetovalec Drago Štoka je v Taminesu zastopal tako deželno upravo kot Slovensko skupnost; zaprosili smo ga za krajši razgovor o obisku pevskega zbora »Rečan« ter Slovenskega stalnega gledališča pri izseljencih v Belgiji.

Kakšen je bil Vaš vtis o obisku v Taminesu?

Z beneškimi izseljenci imam kot deželni svetovalec Slovenske skupnosti stalne stike. Njihovi problemi so tako težki, da človeka zagrabi in mu ne dajo miru. Gre za socialne probleme, gre pa tudi za tiste človeške odnose oz. občutja, ki jih prinaša izseljeništvu. Človek, ki lahko živi doma, v rojstnem kraju, težko razume silno kompleksne probleme, na katere naleti izseljenec. Žalost ob odhodu z doma,

Deželni odbornik o stanju na slovenskih šolah

Na vprašanje deželnega poslanca Slovenske skupnosti, zakaj je na nekaterih slovenskih šolah toliko združenih razredov, je deželni odbornik za šolstvo in kulturo Giust odgovoril:

Na slovenskih osnovnih šolah na Tržaškem je letos vpisanih 1293 učencev, ki so porazdeljeni v 114 razredov. Od teh je 70 enorazrednic, 32 dvorazrednic, 5 trirazrednic in 7 štirirazrednic. Prosvetno ministrstvo ni ugodilo prošnji krajevnih šolskih oblasti, da bi dodelili slovenskim osnovnim šolam še višje število učiteljev, da bi tako odpravili težave z večrazrednicami.

V odpravo teh težav se bo treba poslužiti deželnega zakona, ki daje v ta namen na razpolago potrebna finančna sredstva, dasi vse državni zakon predvideva, naj ne bo v večrazrednicah nad 10 učencev, ki bi pripadali istemu razredu.

V Zgoniku in Saležu je sedaj že drugo leto vpeljan celodnevni pouk, za kar je dežela pripravljena finančno pomagati. Upamo, da se bodo v prihodnjem šolskem letu šolske razmere še izboljšale. Odvisno pa je v veliki meri od naših staršev, če se bodo vsi zavedali, da slovenski otrok spada v slovensko šolo.

težave s tujim jezikom, osamelost v svetu, poniževanje s strani oblasti in državljanov takoimenovane nove domovine: vse to pusti lahko trajne pečate v duševnosti vsakega emigranta.

V Taminesu sem spoznal veliko naših izseljencev iz Benečije in bili smo si blizu, kot bi najbrž ne bili doma.

Je bilo na kulturni prireditvi prisotnih mnogo izseljencev??

Polna dvorana izseljencev (v glavnem Benečanov, bilo pa jih je tudi nekaj iz osrednje Slovenije) je pozorno sledila izvajanju štokove »Moči uniforme«. Gledališče se je na moč potrudilo, da je igro čimbolj približalo našim rojakom, ki so že desetletja v tujini. Ganljiv je bil seveda nastop beneškega zbora »Rečan«, ki je pod vodstvom Rina Markiča zapel okrog deset pesmi. Marsikatero oko je bilo vlažno, ko je zbor zapel pesmi emigrantske vsebine ter Predanovo, oz. Vrabčevo »S strani Matjurja nebo se jasni«.

Koroški večer v Kulturnem domu

V soboto, 31. marca zvečer, je v Kulturnem domu v Trstu gostoval osrednji pevski zbor koroških Slovencev »Jakob Petelin - Gallus« iz Celovca. Zbor vodi od predlanskim, ko je umrl njegov ustanovitelj dr. France Cigan, mladi dirigent Joško Kovačič, profesor glasbe in slovenščine na slovenski gimnaziji v Celovcu, sestavljajo pa ga pevci z vseh koncev Koroške. Na začetku koncerta je goste v imenu prirediteljev — Slovenske prosvete iz Trsta in Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice — pozdravil Marij Maver. Poslušalce je med drugim spomnil na sedanji težki položaj, v katerem se nahajajo koroški Slovenci, poudaril pa je tudi pomen nedavnih občinskih volitev za tamkajšnjo slovensko narodno skupnost.

Prvi del koncerta je obsegala kantata pokojnega skladatelja Cigana z naslovom »Ustoličenje karantanskega kneza«, napisana za soliste in me-

Kulturna prireditev je bila zvečer. Kdaj pa je bil razgovor o izseljeniških vprašanjih?«

Popoldanskemu razgovoru o izseljeniških vprašanjih je prisostvovalo mnogo predstavnikov raznih društev in strank. Bil je prisoten tudi italijanski podkonzul v Bruslju. Bil je to zelo zanimiv razgovor. Odprl ga je predsednik domače sekcije Društva izseljencev iz Beneške Slovenije Alfred Čičigoj, za njim pa je imel krajši referat predsednik Društva Marko Petrič. Zavzel se je v jedrnatih besedah za to, da bi bil vsem emigrantom omogočen povratek v domovino ter zagotovljen kot kruha doma. Pozdrave raznih organizacij so emigrantom prinesli še predsednik SKGZ Boris Race predstavnik Alef ter ACLI, predstavnica KPI J. Gerbec, Nadvse topel je bil pozdrav, ki sta ga izseljencem prinesla beneška rojaka župnik Emil Čenčič ter predsednik društva »Ivan Trinko« Izidor Predan; v imenu društva »Rečan« pa je spregovoril g. Laureti, njegov predsednik. Osebo sem skuaj z deželnim svetovalcem Lovriho (oba sva zastopala deželno upravo) pozdravil najprej v imenu deželnega odbornika Giusta, nato pa sem spregovoril v (Nadaljevanje na 5. strani)

šani zbor s spremljavo trobil, ki je nastala po besedilu Zdravka Novaka in Lovra Kaslja. Kot solisti so peli Janez Kampuš, Aleks Schuster, dr. Janko Zerzer in Polde Cveč, kronist je bil Janko Tolmajer, instrumentalno spremljavo pa je oskrbel kvartet trobil. Skladba opisuje ustoličenje kneza Hotimira na Gosposvetskem polju in razodeva v glasbenem pogledu klasično zasnovano, pri čemer je skladatelj Cigan dokazal, da je solidno obvladal ne le zborovski, ampak tudi instrumentalni glasbeni stavek. Skladba je pomembna tudi zato, ker na monumentalni način prikazuje del slovenske zgodovine iz zgodnjega srednjega veka, ko je Koroška, v tistem času osrednja slovenska pokrajina, igrala važno vlogo pri nastajanju in razvoju slovenske narodne samobitnosti.

V drugem delu koncerta je mešani pevski zbor »Gallus« iz Celovca zapel vrsto koroških ljudskih pesmi, in to z vseh treh področij, kjer živijo Slovenci (Rož, Podjuna in Zila), dodal pa je še nekaj umetnih. Vezne točke med posameznimi pesmimi so pripravili trije člani zbora, ki so s pomočjo šaljivih zgodb predstavili vsa tri glavna slovenska narečja na Koroškem. Poslušalcem je ostal v spominu zlasti baritonist Janez Kampuš, ki je s svojim lepim glasom ob spremljavi zbora občuteno zapel dve znani koroški ljudski, »Pesem o rojstvu« in »Oj te mlinar«. Z izvedenimi pesmimi so pevci hoteli prikazati čustvovanje koroškega človeka, njegovo veselje in žalost ob različnih življenjskih dogodkih, hkrati pa opozoriti na živo prisotnost skupnosti, ki bi jo vsi radi preštevali odštevali, prištevali, samo ne upoštevali, kot se je izrazil eden izmed njihovih napovedovalcev.

Pevski zbor koroških Slovencev je celoten program izvedel dovršeno, pri kantati pa je dokazal, da je zmožen izvajati tudi zahtevnejšo literaturo, zato je gotovo, da bo v bodočnosti z rednim delom še napredoval, saj ga poleg tega sestavljajo v glavnem mladi pevci. Gostovanje zbora »Jakob Petelin - Gallus« je pomembno tudi v narodno-kulturnem pogledu: opozorilo je na živahno prosvetno dejavnost pri slovenski manjšini na Koroškem in prispevalo k tesnejšim vezem s Slovenci, ki živijo v Italiji. Škoda le, da se tržaška publika tega premalo zaveda, saj bi udeležba na koncertu lahko bila boljša.

Naslednji dan, v nedeljo, je pevski zbor z istim sporedom gostoval še v Gorici, o čemer posebej poročamo na drugem mestu.

Gostovanje »vodopivcev« v Trstu

V sredo zvečer je pel pred polno dvorano tržaškega študentskega doma primorski akademski moški zbor »Vinko Vodopivec«, ki ga vodi dirigent Brane Demšar. Tajnik pokrajinske sekcije ARCI, ki je pripravila koncert, in predsednik zbora sta si najprej izmenjala pozdrave in podčrtala zadovoljstvo, da je prišlo do tega prvega kulturnega srečanja med tržaškimi in ljubljanskimi visokošolci. Izrazila sta tudi upanje, da se bodo stiki v bodoče vedno bolj pogosto nadaljevali. Tudi rektor tržaške univerze, ki se koncerta ni mogel udeležiti, je v svojem pismu pozdravil to prvo srečanje kot uvod v vedno pogostejše in tesnejše stike med obema sosednima akademskima centroma.

Kot rečeno, so visokošolci na tržaški univerzi povsem napolnili svojo dvorano in so tudi z zanimanjem in celo z navdušenjem spremljali zanimiv pevski spored ljubljanskih kolegov. Zbor »V. Vodopivec« se ni predstavil z dolgim programom, zelo posrečeno pa je izbral najznačilnejše slovenske umetne in ljudske pesmi iz raznih predelov Slovenije. Tako smo slišali dve Gallusovi pesmi, dve Vodopivčevi — Na poljani in Ob večerni uri, Vrabčevo Bratci veselji vsi, Kernjakovo Moja ljubca mi je pošto posvava, ljudsko v Tomčevi priredbi Teče mi vodica in Devovo Pastirc pa pase, Za konec pa je zbor

zapel še tradicionalno Vodopivčevo pesem Žabe, ki je postala že nekakšna zborova himna.

Pred vsako pesmijo je član zbora Tržačan Boris Pangerc označil čas in kraj, ko je posamezna pesem nastala in je tako na neprisljven način seznanil tržaške italijanske kolege z nekaj utrinki iz slovenske literarne, glasbene in politične zgodovine. Po končanem koncertu se je moral zbor še enkrat vrniti na oder in zapeti oziroma ponoviti pred navdušenimi poslušavci vrsto pesmi.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSKEGA IZOBRAŽENECV V Trstu priredi v nedeljo 8. aprila 1973 v Marijinem domu, ulica Risorta 3

PREDVELIKONOČNO SREČANJE

Povabili smo dr. Janeza Vodopivca profesorja na Gregorianski univerzi v Rimu, ki bo ob 9,30 maševal in pridigal v kapeli Marijinega doma, ob 10,30 pa bo v dvorani Marijinega doma govoril o temi »Skrivnost odrešenja in Evharistije v dialogu z ločenimi Cerkvami — zadnji uspehi za soglasje«.

Vabimo Vas da se udeležite tega srečanja z mednarodno priznanim modernim strokovnjakom v teoloških vprašanjih in odličnim predavateljem.

Lepo prosimo, da bi bili točni.

S TRŽAŠKEGA

DRAGO ŠTOKA

(Nadaljevanje s 4. strani)

imenu Slovenske skupnosti, ki sem jo tam zastopal. Dejal sem, da sem vesel, da smem emigrante pozdraviti tudi v imenu Slovenske skupnosti, ki se je v deželnem svetu stalno zavzemala za rešitev vprašanj, ki tarejo izseljence ter beneške rojake doma.

Ste z izseljenci navezali globlje stike

Po kulturni prireditvi je bila prosta zabava, med katero je bila priložnost se srečati ter se globlje spoznati z izseljenci, ki so v Tamines prišli iz raznih krajev Belgije. Po sto in sto kilometrov poti so napravili, da so vsaj za en dan bili skupaj s sorodniki ter sorodniki. Srečavali so se bratje in sestre, ki se tako poredkoma videvajo. Za vse je bil ta shod vse kaj več kot navadno srečanje. Ob kozaricah se je razgovor sprostil o vsem: o trdem življenju v rudnikih, o belgijskih oblasteh, o možnostnem povratku v domovino — v Benečijo. Rudarji so pravili o grenkem kruhu ki ga služijo tudi po tisoč metrov pod zemljo, o silikozih, ki jim žre zdravje, o plači in priznanju invalidnosti. Belgijske oblasti so do njih bolj razumevajoče kot na pr. švicarske do svojih emigrantov. Domov se bodo bolj radi vrnili, tisti, ki imajo družino doma ali pa so samski.

Kdo pa je omogočil ta obisk v Belgiji?

Organizator obiska je bilo SSG, deželna uprava pa je finančno omogočila ta zelo pomemben obisk med rojaki v Belgiji. Treba je izreči priznanje deželi Furlaniji - Julijski krajini, da je znala razumeti važnost tega srečanja in je tako dala možnost Stalnemu slovenskemu gledališču ter pevskemu zboru »Rečan« iz Benečije, da sta ponesla žarek slovenske kulture svojim sorodnikom v Belgijo in sta tako vsaj za en dan ustvarila tisto nepozabno vzdušje, ki nas je vse združilo v eno srce. Beneški izseljenci so za en dan pozabili na rudnike, na tovarne; čutili smo se bratje in sestre, katerih domovina je tam daleč, a vendar tako blizu; tam med Matajurjem in Jadranskim morjem.

UMRL JE GIANNI BARTOLI

V tržaški bolnišnici je v sredo, 4. t.m., po daljši boleznii umrl inženir Gianni Bartoli, bivši tržaški župan in eden vidnejših predstavnikov istrskega iredentizma. Bil je doma iz Rovinja, kjer se je rodil pred 73 leti, in se po doseženi diplomii iz eletrotehnike na torinski univerzi zaposlil pri telefonski družbi v Trstu in Pulju. V politično življenje je aktivno posegel takoj po koncu druge svetovne vojne, ko je postal pokrajinski tajnik Kršč. demokracije v Trstu in leta 1949 prvi izvoljeni tržaški župan. Na tem mestu je bil do leta 1957, ko je odstopil.

Gianni Bartoli je kljub svojemu osebnemu krščanskemu naziranju in pripadnosti demokristjanski stranki v bistvu izhajal iz istrskega liberalne, nacionalistične politične šole ter tradicije. Zaradi tega kratkomalo ni imel poslušna za problematiko jezikovno in narodnostno mešanih ozemelj, tako da so njegova stališča in delovanje morala postati anahronistična, kakor hitro sta Italija in Jugoslavija začeli urejevati svoje odnose. Možno seveda ni miroval in se ni nikoli sprijaznil z novim položajem, zaradi česar je bil v stalnem sporu zlasti s Slovenci v Italiji, ki jim je tudi v marsičem politično škodoval.

—o—

PRISRČNA VOŠČILA

G. Mariju Mavru in ženki Matejki se je rodil drugorojenec Andrej. Staršem priskreno čestitamo, Andreju pa voščimo, da bi užil veliko sreče na svoji življenjski poti in da bi pogumno hodil po njej.

Gostovanje Korošcev v Gorici

V nedeljo popoldne smo poslušali v dvorani Katoliškega doma v Gorici mešani pevski zbor Jakob Petelin - Gallus iz Celovca pod vodstvom živahnega dirigenta profesorja Jožka Kovačiča.

Pevski večer, ki ga moramo po njegovem bistvu imenovati: koroški večer v besedi, pesmi in glasbi, je popolnoma natrpano dvorano prijetno presenetil z dobro in načrtno sestavljenim umetniškim sporedom.

V prvem delu je bilo podano »Ustoličenje karantanskega kneza«, kantata za soliste in mešani zbor s spremljavo kvarteta trobil. Kantata je uglašil pred dvema letoma umrl skladatelj, zbiratelj koroških ljudskih pesmi in zborov ustanovnik prof. dr. France Cigan.

Snov in podajanje brezhibno ubranega zbora sta poslušavce kar čarobno popeljala v stare čase knezov in kosezov na Gosposvetskem polju, v dobo naše skupne zgodovinske svobode in narodnosti.

Pevke in pevci, ki žrtvujejo del svojega služka, da hodijo tudi po dvajset kilometrov na vaje in se jim po dlaneh pozna, da morajo trdo delati, so prav prefinjeno izvajali kantato.

V drugem delu večernega sporeda so pa zapeli vrsto pesmi, ki so v plavajočih melodijah prikazale Zilo, Rož, Podjuno, vso našo Koroško, v besedi in pesmi.

APRILSKO VREME

Goriški in briški zemljiški obdelovalci so se že tedne in tedne jezili ter jezili, da je zaradi suše zastalo pomladansko sejanje in sajenje.

Pa jih je april kot navadno iznenadil s ponedeljkovo dežno ploho, mrzom in tudi s snegom, ki je pokril ne samo Trnovsko planoto, marveč tudi Sveto goro.

Prej suha in skoraj prašna zemlja se je zdaj tako namočila, da bodo vsa semena brž vzkliła, toda ne pozabimo, da je še april...

K sreči je pri nas ta nenadni pomladanski preobrat šel mimo brez hujših posledic. V zahodni Evropi pa so viharji in prvi spomladanski nalivi povzročili dosti škode in tudi smrtnih žrtve na Nizozemskem, v Franciji in vzhodni Nemčiji. V Liguriji je divjala burja s silo 136 kilometrov na uro in podirala drevesa, dimnike, napeljavne in strehe. Na stotine družin se je znašlo pod milim nebom.

Pri nas je neurje povzročilo nekaj škode po nasadih. Vendar se je zdaj vreme že toliko uneslo, da se bodo lahko zdaj začela vsa kmetijska dela.

Sovodnje

NAŠE GOSPODARSTVO

Sliko gospodarske trdnosti in zavednosti je podal zadnji občni zbor sovodnjske kmečko-delavske posojilnice.

Ta domača gospodarska ustanova krepko deluje že 65 let. Danes ima 182 članov.

Hranilne vloge so dosegle 414 milijonov lir. Čisti dobiček lanskega poslovnega leta znaša več kot tri milijone lir.

Zborovalci so sklenili, naj se četrtnina vsote porabi za podpore raznim ustanovam in društvom, brez razlike, ter za dobrodelne namene, Sirotišču, Alojzijevišču, Dijaškemu domu in drugim.

Že te gole številke povedo, da se posojilnica razvija na zdravi gospodarski in moralni podlagi v občo korist celotne sovodnjske soseske, za kar je treba izraziti priznanje vsem dosedanjim voditeljem te ustanove.

Koroško Budnico je poslušala dvorana stoje, s solzami v očeh in veseljem v srcu, da rod ob Dravi živi in raste, kar je poudaril tudi kronist in povezovalac koncertnih točk ter v uvodu v koncertno - prosvetno večer tudi predsednik goriških katoliških prosvetnih organizacij prof. Humar.

Koroškemu zboru, njegovim organizatorjem ter pevovodju pa čestitamo k resnično lepemu nastopu in prijetnemu doživetju, ki so nam ga pripravili.

r. b.

—o—

Štandrež

PROSVETNO DELO

Reči moramo, da že nekaj let prosvetno življenje v Štandrežu krepko deluje. Zasluge za ta razvoj imata obe prosvetni društvi, pa tudi športniki in posestniki v njihovih organizacijah.

Farni dom pri cerkvi se vedno bolj izpopolnjuje. Na drugem koncu vasi bo pa kmalu stal drug kulturni dom, ki bo vabil h kulturnemu delu in zabavi vse vaščane.

Društvo Štandrež izdaja redno vsak mesec svoje glasilo »Štandreški zvon«, ki prihaja brezplačno v vsako družino.

Ob koncu prejšnjega meseca je izšla živahno urejena tretja številka, ki podaja sliko zadnjega društvenega delovanja. Obenem napoveduje dvodnevni izlet društva Štandrež k Plitvičkim jezerom v soboto in nedeljo, 2. in 3. junija.

Za nedeljo, 6. maja, pa pripravlja prosvetno društvo Štandrež veliko proslavo o kmečkih putih.

LEP ŽIVLJENJSKI JUBILEJ G. MIRKA ZORNA

V nedeljo je obhajal č.g. župnik Mirko Zorn svoj sedemdesetletni življenjski jubilej.

Jubilant se je rodil 1. aprila 1903. v kmetijski posestniški družini v Prvačini. Po tradiciji v Zornovem rodu se je tudi Mirko odločil za duhovski poklic. Študiral je v semenišču in bogoslovju v Gorici.

Dne 12. julija leta 1927 je bil posvečen in je v domači fari pel novo mašo.

Dušnopastirska pot ga je najprej peljala v gore v Breginj, kjer je več let upravljal to gorsko faro in jo prerodil v novem duhu.

Sila in potreba sta potem peljali gospoda Zorna tudi na narodnostno mejo v Mernik. Novi način dušnega pastirovanja v taki mešani fari je zahteval od župnika dosti dela in skrbi. Saj je moral celo v treh jezikih brati evangelij in pridigati. Pa je še našel čas, da je zbiral mladino in jo učil po domače brati in moliti.

Po dolgih letih nepriznanega, a delovnega življenja živi g. Zorn danes kot upokojenec v Gorici.

Vsi znanci in prijatelji mu želijo, da bi v zadovoljstvu in zdravju prebil večer svojega življenja.

V Beogradu so pripravili tri osebe, pripadnike skrajne levice, pod obtožbo, da so rušili obstoječi družbeni red in da so bili povezani s tujino. Med obtoženci se je skupaj z ženo znašel tudi Vladimir Mijanovič, ki je javnosti znan iz jeseni leta 1970, ko je bil obsojen zaradi solidarnostne akcije s stavkajočimi rudarji v nekem jugoslovanskem rudniku.

Med Jugoslavijo in Grčijo je prišlo do spora zaradi makedonske narodnosti, ki je Grki baje ne priznavajo. Odklonili so podpis kulturne pogodbe, na pisanju v makedonskem jeziku kot enem izmed uradnih jezikov Jugoslavije. Jugoslavija je protestirala pri grškem veleposlanstvu v Beogradu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

POMEMBNA OBLETNICA

V tem času poteka dvajset let, odkar je v Združenih državah Amerike začel delovati Slovenski raziskovalni inštitut — Slovenian research center of America, ki se je iz skromnih začetkov do danes razvil v ustanovo z več kot 50 sodelavci v obeh Amerikah, Evropi in v Avstraliji. Namen znanstvenega inštituta je zbiranje gradiva o Slovencih, zlasti tistih, ki živijo razkropljeni po svetu in so se tam tudi uveljavili, to gradivo urejati in na njegovi osnovi ter po opravljeni strokovni obdelavi tudi publicirati. Slovenski raziskovalni inštitut je v preteklosti že izdal več knjig o Slovencih; po njegovi zaslugi so nastale mnoge doktorske disertacije, trenutno pa je v tisku obsežna knjiga z naslovom »Slovenian Americans in greater Cleveland« (Ameriški Slovenci v velikem Clevelandu), in je pri njenem nastanku sodelovalo več kot 30 oseb, ki so svoje delo kljub različnim prepričanjem opravile v slogi in razumevanju.

Nadalje je v pripravi zelo obsežno delo o slovenskem doprinosu k napredku sveta, ki ga pripravljajo nad 50 sodelavcev, razkropljenih na najraz-

AMATERSKI ODER PROSEK-KONTOVEL V IGRI »EMANCIPIRANE ŽENE« (Pri Sv. Ivanu v nedeljo 1.4.1973)

Branislav Nušič, zelo znani srbski gledališki pisatelj, si je postavil za geslo: »Ridendo castigat mores« (S smehom se kaznujejo navade).

Kot v igri »Narodni poslanec« osmeši neizmerno domišljavost preprostega deželana, tako v igri »Emancipirane žene« ožigosa neodgovorne ženske: matere in žene, ki zanemarjajo družino zaradi domišljave odgovornosti, ki jo imajo kot »emancipirane žene« do javnosti. Tako se dogaja, da si mlajša hčerka dopisuje s fantom in bi ji prebrisana, a na videz tumasta služkinja (Karla Verša) morala nositi pisma ljubeu, a jih iz zvižčnosti izroči gospej oziroma materi, ta pa nima časa za take malenkosti, vsa predana UNEŽu (Unija neodvisnih emancipiranih žena). Niti ne razume sina — roparja (Sergej Štoka), ki jo zafkava rekoč da bo njegova slika prej v časniku kot materina. Druga hčerka, nezakonska mati (Gabrijela Milič), izroči sinčka rajdemšnici, a pe raznih pripeljajih pride otrok vendarle v pravo hišo, toda nevedna in zmeraj raztresena mati ga sprejme kot posinovljenca. Vse te skušnje ne spreobrnejo fanatične emancipiranke, kateri zadostuje telefonsko vabilo, da položi vnučka v naročje možu in odhiti na napovedano sejo.

Izrazit lik je ustvarila Nadja Štok v vlogi matere — predsednice. Nadja Puntar se je zivila v vlogo nagajive Spašičeve. K uspehu igre so dali znaten prispevek Arjana Kapun, Darij Tence, nebojlen soprog predsednice, Darko Rupel, Magda Riolino, Vanda Gomizelj, Ana M. Milič, Edvina Naberjog, Mara Verša, Rado Mennucci, Drago Regent, Igor in Danilo Štoka ter šepetalka Neda Cijak. Odlični tehnični vodja je bil Marijan Pertot. Režiral je Stane Rztresen, član SSG.

E. F.

Amaterski oder Prosek-Kontovel gostuje v nedeljo, 8. t.m., ob 17. uri v kino dvorani v Bazovici z Nušičevo veseloigro v dveh dejanjih

»EMANCIPIRANE ŽENE«

ličnejših krajih sveta. Tej knjigi bo sledila monografska obdelava posameznih manj obsežnih vprašanj, kot so na primer sloviti slovenski arhitekti, zdravniki, izumitelji, športniki itd.

Delo Slovenskega raziskovalnega inštituta se ne omejuje le na izdajanje znanstvenih knjig in razprav, pač pa si prizadeva svoje izsledke koristno nuditi čim širši javnosti. Večkrat organizira predavanja, v katerih seznanja s Slovenci in njihovo zgodovino ter kulturo najprej slovenska društva, pa tudi ameriške ustanove in mnoge univerze. Njegovih podatkov so se doslej poslužili številni znani ameriški javni delavci in časniki, tako med drugim Edith Kermit Roosevelt, vnukinja nekdanjega ameriškega predsednika Roosevelta, in ameriške radijske postaje, zlasti tiste, ki oddajajo tudi slovenski program. Inštitut je po svojih močeh večkrat pomagal pri ustanavljanju slovenskih šol v Združenih državah Amerike. Sodelavci inštituta si štejejo v posebno zadoščenje, ker so pri svojem delu vsa leta poudarjali doprinos slovenskih izseljencev Ameriki in tako za več let prehiteli zvezni zakon, ki podčrtuje, da je prav prispevku izseljencev treba posvetiti osrednjo pozornost in podatke o doprinosu izseljenskih skupin vključiti v učne knjige. Po zaslugi trdega dela Slovenskega raziskovalnega inštituta, trdijo njegovi sodelavci, so Slovenci na ta korak dobro pripravljeni.

Po prizadevanju te slovenske znanstvene ustanove v Severni Ameriki so s slovenskimi izseljenskimi študijami prodrli tudi na eno izmed ameriških univerz, in sicer na Kentsko univerzo v državi Ohio,

Na njej predavajo o sociologiji in zgodovini izseljenskih skupin v Ameriki ter so v okviru tega pouka vključeni tudi Slovenci; zaenkrat je zstopana obravnava ameriške slovenske literature. Ista univerza je v svoj uradni raziskovalni program sprejela tudi študij slovenskega doprinosu Ameriki, kar je prvi primer pri eni izmed vodilnih ameriških univerz. Pod okriljem odbora za etnične in izseljenske študije na Kentski univerzi obstaja posebna slovenska sekcija, v omenjenem tričlanskem odboru pa je zastopan tudi ravnatelj Slovenskega raziskovalnega inštituta.

GLASBENA MATICA — TRST

Sezona 1972-73

Deveti abonmajski koncert

V četrtek 12. aprila 1973 ob 21. uri v Kulturnem domu v Trstu, Ul. Petronio 4

SIMFONIČNI ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE

Dirigent: Anton Nanut

Solist: Dejan Bravničar - violina

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

Saša Škufca

JANKO IN MET/A

otroška spevoigra v treh dejanjih

V ponedeljek, 9. aprila, ob 15.30

V ponedeljek zvečer je slovenska televizija pokazala zadnji, tretji del nadaljevanke, ki je nastala po znani Tavčarjevi povesti »Cvetje v jeseni«. Delo je režiral Matjaž Klopčič, igrali pa so vidnejši igralci vseh slovenskih gledališč. Zanj je značilen romantičen poudarek, zlasti pa se odlikuje po izredno uspešnih prizorih iz narave.

Simon Rutar: »Dnevnik« 1869-1874

Narodna in študijska knjižnica in Goriški muzej sta skupno izdala dnevnik slovenskega zgodovinarja, zemljepisca in arheologa Simona Rutarja, katerega zgodovina Tolminskega je tudi izšla nedavno v založbi Goriškega muzeja. Dnevnik je uredil in opombe napisal Branko Marušič. Knjigi, ki šteje 188 strani drobnega tiska, je napisal tudi kratek uvod in zaključno besedo.

V uvodu omenja, da hrani rokopis Rutarjevega dnevnika rokopisni oddelek Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, poleg nekaterih neobjavljenih pisem. Rutarjev dnevnik sega v čas od 1. junija 1869 do konca leta 1874 nadaljuje Marušič. Rutar je torej začel pisati dnevnik, ko je v Gorici obiskoval gimnazijo, končal pa ga je takrat, ko je v Gradcu obiskoval tretji semester filozofske fakultete. Simon Rutar je zapisoval dnevniške beležke skozi celih pet let in pol svojega dijaškega in študentskega življenja, med temi razdobji pa je še leto dni, ko je v Trstu služil enoletni vojaški rok. Skoraj gotovo je, da pred 1. junijem leta 1869 Rutar ni pisal dnevnika, tudi ni ugotovljeno, če obstaja za čas po letu 1874.

K tem Marušičevim besedam naj pripomnimo, da je v resnici škoda, če Rutar ni nadaljeval s pisanjem svojega dnevnika, saj nam v njem podaja izredno stvarno in podrobno sliko življenja svojega časa, bodisi kar zadeva dijaško življenje — težko življenje slovenskega študenta tistega časa — bodisi kar zadeva takratno javno slovensko življenje, posebno na Goriškem. Iz njegovega dnevnika spoznamo takratne človeške tipe na Tolminskem in drugod po Primorskem delno pa tudi v ostali Sloveniji, njihovo miselnost in čustveno življenje, pa tudi prosvetno delovanje in razmere v srednjih

šolah, ki seveda takrat niso bile slovenske, ampak nemške, tudi v Gorici. Marsikaterega sicer bistrega in pridnega dijaka je to hudo oviralo, tako da so nekateri celo prostovoljno ponavljali prvi razred. Na splošno nam dnevnik vzbuja vtis, da so bili tedanji Tolminci in drugi Primorci trdi, celo trdosrčni ljudje brez razumevanja za mladino, kar velja tudi za Rutarjeve lastne starše, posebno za očeta in strica ter teto. Bili so tudi zelo skopuški. Spoznamo tudi delovanje takratnih čitalnic in majhne spletke okrog njih, kar je zadevalo prirejanje iger in drugo. Zavist in ljubosumnost sta igrali pri tem precejšnjo vlogo.

Dnevnik Simona Rutarja pomeni kljub temu, da v njem ne opisuje kakih dramatičnih dogodkov, dragocen vir za slovensko zgodovino, ker nam realistično in po lastnih doživetjih prikazuje vsakdanje življenje Slovencev tistega časa in splošno duhovno vzdušje in miselnost. Pri tem se je treba zavedati, da je bila to doba, ko sta se v slovenskem svetu začela tretji konservativni katolicizem in liberalizem na političnem in svetovnonazorskem področju in ko se je v osrednji Sloveniji komaj začela razcvetati s Stritarjem, Jurčičem in Levstikom literatura, slovenski tisk pa je bil še v povojih.

Urednik je pustil Rutarjev jezik, ki se nam zdi danes sicer zelo starinski in še pomanjkljiv, nespremenjen. Stori je prav, ker je tako obvaroval pristnost in verodostojnost originala, hkrati pa tudi ohranil razne narečne posebnosti takratnega primorskega jezika, ki so se potem na žalost porazgubile. Na koncu je dodanih nekaj Rutarjevih pisem. Upati je le, da se bo kdaj našlo tudi nadaljevanje njegovega dnevnika, saj si je težko misliti, zakaj bi ga bil tako nenadno opustil.

ŠPORT

Sonja v novih bojih na svetovnem prvenstvu

NAMIZNI TENIS

Naša najboljša namiznoteniška igralka Sonja Miličeva je ta teden odpotovala na tekmovanje za svetovno prvenstvo v Sarajevu, kjer bo branila barve italijanske reprezentance. To je brez dvoma največje priznanje, kar jih je doživel naš zamejski šport v povojni dobi. Skrbni in vestni treningi ter dobra forma naše igralka so ji omogočili ta lep uspeh. Četudi nima Sonja kot noben italijanski igralec nikake možnosti za boljšo uvrstitev, ne smemo zmanjševati pomena njene prisotnosti v Sarajevu. Že vso sezono se Miličeva udeležuje vseh državnih turnirjev in je vseskozi med najboljšimi italijanskimi predstavnicami. Pomislimo le, da se je letos vrnila z vsakega turnirja z vsaj dvema prvima mestoma. Tako je tudi v soboto in nedeljo na enem največjih turnirjev v Bariju zmagala med mladinkami ter med ženskimi dvojicami, kjer je skupno s prijateljico F. Marconejevo strla v finalu odpor Grecijeve in M. Marconejeve. Poleg dveh zmag je zasedla še tretje mesto med članicami in v mešanih dvojicah skupno z Malessijem.

Tega turnirja sta se udeležila tudi Sokolova igralka Peterlini in Košuta, ki pa sta tokrat ostala

praznih rok, saj je bila konkurenca izredna in sta zato predstavnik nabrežinskega društva izpadla že v predtekmovanjih.

Precej bolje pa je šlo Pertotu in Miliču na deželni turnirju za tretjekategornike. Pertot je tokrat pobral levji delež s prepričljivo zmago tako med mladinci kot med člani. S tema ponovnimi zmagama je Walter utrdil svoj položaj na deželni lestvici, kjer krepko vodi v obeh kategorijah, saj ima pri mladincih kar 22 točk prednosti pred Michelinijem, med člani pa osem točk naskoka pred Cipolatom. Milič se je med mladinci uvrstil na peto mesto, potem ko je z minimalno razliko klonil pred Eccardijem. Med še nevrščenimi igralci pa je prav tako z 2:1 položil orožje pred Schusterjem, ki je nato zmagal v svoji skupini.

KOŠARKA - MOŠKA D LIGA

Borovcem ne gre in ne gre

LIDO SANSON - BOR 75-53 (33:29)

Protiv prvemu na lestvici bi lahko plavi pripravili prijetno presenečenje, saj so se ves prvi polčas enakovredno borili in bili stalno za petami bolj kvotiranim nasprotnikom. Tokrat se je najboljše izkazal Kralj, ki je s svojo močno in odločno igro precej pripomogel k zadovoljivemu izidu. V drugem polčasu pa so gostje začeli s »presingom« in v nekaj minutah povečali prednost na 14 točk. Zaman so bile vse menjave v Borovih vrstah, igralci so bili presenečeni nad odločno igro nasprotnikov.

Kljub temu pa so se proti koncu naši nekoliko opomogli in tako častno klonili pred boljšim nasprotnikom.

Ob koncu prvenstva opažamo, da so Borovi igralci znatno izboljšali svojo igro in da so kljub stalnim porazom precej odnesli od letošnjega prvenstva. Prepričani smo, da bodo izkušnje mladih igralcev, ki so si jih letos nabrali, še mnogo koristile v naslednji sezoni.

MLADINSKE IGRE

Pokrajinsko tekmovanje v krosu

V nedeljo je bilo na Kolonji pokrajinsko tekmovanje v krosu za najmlajše atlete. Naša dekleta so se tudi tukaj odlično odrezala, saj je Sonja Antončič, ki obiskuje srednjo šolo »Igo Gruden« v Nabrežini, prepričljivo osvojila prvo mesto. Vanda Terčon, prav tako s šole »Igo Gruden«, ki ji je skoro ves čas sledila, je proti koncu nekoliko popustila in se uvrstila »le« na tretje mesto. Omeniti moramo, da je bilo tekmovanje zelo zanimivo, saj je sodelovalo več sto najmlajših, ki so v vsaki tekmi dali vse iz sebe in pokazali veliko mero bojevitosti.

Med mlajšimi deklicami in med dečki pa so naši predstavniki dosegli nekoliko slabše uvrstitve, predvsem zaradi neizkušenosti in ker so se od začetka pognali v hiter tek. Jasno je bilo, da takega tempa niso mogli vzdržati do konca. Še en pozitiven izid, ki kaže, da je naša mladina predvsem zdrava in da si v svojih matičnih društvih na ta ali na oni način krepi ne le duha, ampak tudi telo. **ketna**

PAVLETIČ O POMENU ŠPORTA

V soboto, 31. marca, je bil med nami v Slovenskem kulturnem klubu prof. Bojan Pavletič, ki nam je govoril o športu. Najprej moram poudariti, da je profesor Pavletič eden redkih, ki gleda na šport kot biološko nujnost človeka ne glede na uspehe in neuspehe. Njegov odnos do tega je skrajno človečanski. Predavatelj je nastopil proti množičnim športnim prireditvam, ki spominjajo na rimske gladiatorske igre, proti dobičkonosnemu gojenju poklicnih športnikov in nedopustnemu zanemarjanju telesne vzgoje pri vseh, ki se niso mogli povzpeti na isto stopnjo.

Predavatelj nas je seznanil s kritičnim stanjem, ki zajema ne le uničevanje narave, ampak tudi zdravstvo. Napaka je v tem, da prisojamo športu odločno premalo veljave, pa tudi v tem, da ga večino gojimo s perspektivo uspeha.

Naj bi se vsaj mladina zavedala, da to ni postranski pomen, ampak vse kaj več.

V soboto bo na sporedu predavanje dr. Vodopivca, profesorja na Gregorijanski univerzi v Rimu, ki bo govoril o veri in kulturi.

Vabljeni! Začetek ob 19.

T.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

Ted Whitehead:

ALPHA BETA

V nedeljo, 8. aprila, ob 16. uri za abonma red F - okoliški

Sodobno kmetijstvo**Spomladansko pretakanje vina**

Ob nastopu spomladanske toplote postanejo nekatera vina motna. Pretakati je treba vina, ki jeseni niso dobro prevrela in ki so zaradi nepovretega sladkorja v preveliki meri sladka. Ob nastopu toplejšega vremena se ostali sladkor spreminja v ogljikovo kislino in alkohol, kar samo po sebi ni nevarno, razen če ni vino postalo tudi motno. Do motnega vina pride v zanemarnjenih kletih, kjer je v zraku vedno dosti očetnih kvasnic, ki spreminjajo alkohol v očetno kislino, vino pa v kis. Tako vino je treba pretočiti najkasneje v aprilu, preden se poviša temperatura v kleti zaradi toplejšega vremena. Nekateri pretakajo svoja bela vina spomladi, tudi če so popolnoma zdrava in čista. Pretakamo po možnosti le v lepem vremenu, ko je zračni tlak visok. Pred vsakim pretakanjem vina klet lepo očistimo in dobro prezračimo, kar je posebno pomembno, saj se sicer vino navzame neprijetnega duha nečistega zraka. Prav tako mora biti očiščena in umita vinska posoda, v katero pride vino, pa tudi škafi ali brentači, vsa vinska posoda na splošno, torej tudi cevi, pipe, sesalke. Posebno, pa tudi škafi ali brentači, vsa vinska posoda zato, ker imajo pod sabo drozje, zlasti če niso bila nikoli pretočena. Nekaj dni pred pretakanjem je treba vinu dodati Enosanol ali podobno sredstvo in sicer damo 100 do 150 gr na hl. Po nekaj dneh (5—8) pretakamo, toda brez zveplanja.

Če pa hočemo vino ponovno spraviti k vreju, vzamemo selekcionirane kvasnice. Na vsak hl dodamo 20 gr amonijevega fosfata, ki rabi kvasnicam za hrano. Kvasnice se nato hitreje

množijo in delo prej opravijo. Amonijev fosfat raztopimo v vinu. Ko začne vino spet kipeči, mu nastavimo kipelno veho. Ta vеха naj ostane toliko časa na sodu, dokler kipi in ne postane trdo. Ko po kipenju zbistri, ga pretočimo. S tem ga rešimo preostalih drozj, ki sicer začnejo vino spet kvariti.

Teranove lastnosti

Glede biološkega delovanja zavzema teran posebno mesto. Kraški teran prinaša našemu organizmu v lahko sprejemljivi obliki številne sestavine z veliko hranljivo, dietično in tudi zdravilno vrednostjo. Za razliko od vseh ostalih temno rdečih vin vsebuje kraški teran le zmerno količino alkohola, veliko mlečne kisline in je zelo bogat na rudninskih snoveh (na biogenih in oligoelementih, zlasti na železu, fosforu, kislini in kaliju). Razen tega vsebuje tudi zelo dosti vitaminov, antocianov in fenolnih spojin. Zato se kraški teran poleg dietičnih svojstev odlikuje tudi po svojem antiseptičnem in bakteriocidnem delovanju, ki ga pripisujejo predvsem prisotnosti mlečne kisline in kislinski reakciji. Velika količina železa in fosfatov zelo povečujejo teranovo okrepčevalno lastnost. Ker vsebuje kraški teran veliko železa, je hkrati tudi odlični pripomoček za zdravljenje anemičnih obolenj. Kraški teran je tudi zelo prikladen za diabetike, ker ima nizek odstotek alkohola, visok odstotek kisline, zlasti mlečne in ne vsebuje sladkorja. Prav tako je primeren za bolnike s prebavnimi motnjami. Zaradi visoke kisline pa ni primeren za bolnike s prekomerno želodčno kislino.

27

Po Conradu Richterju
prireja Olga Ratej, riše Melita Vovk-Štih.

53. Toda Beli sin ni mogel zaspati. Ko so vojščaki polegli: tisti mali, svetli skalp z mehкими lasmi mu ni dal pokoja. Črv neugodja se mu je zaril v žile in bojno navdušenje je plahnelo. Namesto navdušenja sta se pojavila dvom in sum. Skušal je pozabiti, kar je bil rekel svoji beli materi: še nikoli in nikdar ni videl otroškega skalpa pri Indijancih. Dobro, ni ga do tedaj videl. Toda zdaj ga vidi samo če odpre oči. To je otroški skalp, tega ne more nihče zanikati. Neugodje ga je vrglo pokonci. Ozrl se je k očetu, ki je spokojno ležal ob njem. »Oče,« je zašepetal. Stari se

ni oglasil. »Oče,« je vnovič zašepetal Beli sin, zdaj že nestrpneje, in ga prijel za ramo. Visoki javor je priprl oko in mignil z brado, češ kaj hoče. »Nekaj bi te rad vprašal, oče če dovoliš,« je tiho rekel Beli sin, da ga drugi ne bi slišali. Visoki javor se je z ušesom pomaknil bliže. Beli sin se je sklonil k ušesu in rekel: »Mi smo ponosno ljudstvo, ali ne? Pogumno, ali ne? Nikoli ne lažemo, ker je odkrita, poštena beseda naša krepost. Vedno si me učil, te kreposti za kar ti bom vedno hvaležen. Zdaj mi pa povej, ali so tudi čisto majhni bledoličniki naši sovražniki?«

54. Oče ni odgovoril. Samo obrvi je namrščil, kakor da premišlja. Grenki pa, ki je imel oster sluh in ki je bil otroški skalp njegova last, je šinil kot puščica pokonci in zavpil: »Vsi so naši sovražniki, kaj pa drugega! Ali je bil moj brat mlad ali star? Ni bil veliko starejši od tebe, pa ga je tvoj stric hladnokrvno ubil. Govoril sem.« Beli sin je pokimal. Osrmočen se je opravičil: »Prosim, pozabi mojo nevednost. Nisem vedel, da se borimo tudi z otroki.« Vojščaki so nejevoljno zamrmrali. In Grenki je vnovič zakričal: »Mladi bratranec tole ti povem! Jaz se ne borim proti otrokom in ne z njimi. Če bi se zdajle vračali domov, bi

otroka vzel s seboj kot ujetnika. Toda na začetku pohoda, kot smo šele zdaj, bi nas deklica samo ovirala. Potemtakem je bolj preprosto, če vzamemo domov njen skalp, kot pa bi jo živo vlačili okoli.« Beli sin ni rekel nobene več, vendar je skozi temo čutil šop ostrih pogledov, ki so se uprli vanj. Bilo mu je čudno in neprijetno. Po eni strani ga je bilo sram da je vprleč mož trmasto gnal svojo, po drugi pa mu črv dvoma ni dal miru, glodal in glodal je vse okolje. »Odnehaj,« je velel oče. Beli sin je legel vznak in si podložil roke pod glavo. Zagledal se je v zvezdni prestirac nad seboj, vendar ga ni videl.

B
E
E
L
L
I
S
I
N